

Investigation of Law structure showed there was uneven distribution of normative material, because in three sections it was accounted for almost 75% of the total text of the law. Comparative analysis showed the presence of seven chapters match the names with the appropriate sections of the Forest Code. Both acts have found securing the following principles: the free using of these natural resources to meet individual needs; the need to obtain a permit for special use; using of plant and forest resources in health, sports, recreation, research and other purposes; the reproduction of these natural resources.

Analysis of Law demonstrates the need for consolidation in its category of «optimal period of recovery of the plant world» and the adoption of the Rules of recovery of plant objects and Methods of calculating fees for plant using.

Keywords: legal protection of flora, the Law «On Flora», Forest Code of Ukraine, objects of flora.

УДК 342.41

Є. О. Львова

ОСНОВНІ СТРУКТУРНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГЛОБАЛЬНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

В статті здійснено аналіз основних структурних характеристик глобального конституціоналізму. Досліджено вплив глобалізації на розвиток сучасного конституціоналізму. Також здійснено аналіз сучасних підходів до визначення глобального конституціоналізму з метою розуміння новітнього конституційного права в умовах глобальних загроз.

Ключові слова: глобальний конституціоналізм, глобалізація, глобальний управління, глобальне право, конституція, конституціоналізм, конституціоналізація, міжнародне право.

Постановка проблеми. Перманентно пануюча глобалізаційна тенденція та неспроможність урядів держав самостійно протидіяти глобальним викликам стали значним поштовхом для активізації міжнародної співпраці з метою вирішення питань екологічного, соціально-економічного характеру та управління міжнародними інтеграційними явищами.

В тому числі, нові виклики у міжнародній системі забезпечення прав людини були викликані не тільки процесами інтеграції та глобалізації, а й стрімким розвитком новітніх технологій, розширенням мережі Інтернет та підвищенням швидкості обігу інформації. Зазначені процеси стали підґрунтям для нових засобів здійснення міжнародних злочинів (тероризм, кіберзлочинність, торгівля людьми, шахрайство, тощо) і актуалізували необхідність застосування правового примусу на глобальному рівні з метою формування уніфікованих правових інструментів протистояння відповідним загрозам.

Єдиним виваженим інструментом такого роду на сьогоднішній день виступає міжнародне право, відповідність теорії якого до сучасних реалій практики викликає багато протиріч. З іншого боку, саме негативна динаміка міжнародних відносин, що стала провідною тенденцією міжнародного права в кінці ХХ - початку ХХІ ст., ускладнивши вирішення проблем людства, актуалізувала проблематику забезпечення оптимального правового регулювання міжнародним порядком.

За таких умов, в сучасній західній юриспруденції почала домінувати концепція, що була викликана правовою глобалізацією і закріпила ідею створення глобального правового співтовариства із власними організаційно-правовими механізмами управління політичною владою, що гарантуватиме загальні інтереси держав та загальнолюдські права та цінності.

Зазначена концепція передбачає реконфігурацію міжнародного права, сутність якої була узагальнена поняттям «конституціоналізм» [1], і отримала в подальшому відповідну назву «глобальний конституціоналізм».

Метою даної статті є визначення впливу глобальних процесів на структурні елементи сучасного конституціоналізму та комплексне дослідження сутності та значення новітньої концепції «глобального конституціоналізму», запропонованої представниками західної правової науки ще наприкінці ХХ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні теоретико-методологічні аспекти впливу глобалізації на формування конституційно-правових відносин та правовий аналіз зрушень в системі міжнародного, європейського та українського конституціоналізму стали предметом фундаментальних наукових досліджень таких провідних вітчизняних науковців, як: М. О. Баймуратов, О. В. Батанов, Ю. М. Бисага, М. В. Буроменський, Ю. О. Волошин, О. Ф. Висоцький, В. Н. Денисов, В. М. Кампо, О. Л. Копиленко, Л. А. Луць, Н. Р. Нижник, М. П. Орзіх, В. Ф. Опришко, В. Ф. Погорілко, О. Ф. Скакун, В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Ф. Фрицький, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко та ін.

У свою чергу, сучасні наукові дослідження концепту «глобальний конституціоналізм» базуються на дослідженнях в сфері конституціоналізації сучасного міжнародного правопорядку та глобального

управління, що стали предметом вивчення іноземних дослідників – А. фон Богданді, К. Веземан, А. Винер, Я. Дунофа, Р. Йохансена, С. Кіма, Я. Клабберса, М. Коскеньємі, М. Мадуро, А. Петерса, Д. Розенау, А. Стоун Світа, Е. Танчева, К. Томушата, Я. Трахтмана, К. Тускоза, М. Тушнета, Р. Фалька, К. Швель та ін.

Виклад основного матеріалу. Необхідність модифікації міжнародно-правового механізму реалізації загальнолюдських цінностей стала відправною точкою для формування глобальної конституційної дійсності та модернізації новітніх категорій конституційного права, що пов'язані із правовою глобалізацією. У свою чергу, сама правова глобалізація, що також залежить від циркуляції правових інституцій між національними системами та їх розповсюдження з національного на глобальний рівень та навпаки, стала основою для конституційного прочитання міжнародного права і появи концепції «глобального конституціоналізму».

Глобальний конституціоналізм – це новітній концепт, що має міждисциплінарний характер і стосується перегляду питання конституційно-правового регулювання суспільних відносин в середині та за межами держав світу.

Варто погодитись із науковцем П. Ф. Мартиненко, в тому, що зовнішньодержавні правові відносини конституціоналізм сам по собі охопив пізно, причому й досі не повністю. Але в міру утвердження ідей правової держави, її еволюції в державу конституційну базові засади демократії дедалі рішучіше застосувалися і у сфері зовнішньополітичної діяльності держави, вилившись після Другої світової війни у «міжнародну тенденцію» в розвитку демократичного конституціоналізму. Як зауважує П. Ф. Мартиненко, незважаючи на обережні застереження проти цієї тенденції з боку юристів-міжнародників, її розмах небачено посилюється у зв'язку з відомими процесами європейської інтеграції та відновленням незалежності державами Центрально-Східної Європи, зокрема Україною [2].

Засновники теорії глобального конституціоналізму Р. Фолк, Р. Йохансен, С. Кім у 1993 році вперше визначили глобальний конституціоналізм як набір транснаціональних норм, правил, процедур, та інституцій, створених для надання напрямку трансформаційній політиці, присвяченій реалізації цінностей світового порядку як в середині, так і між трьома системами перехресної політичної діяльності в незалежному світі [3].

Перша система, державна система, на думку вчених, складається з територіальних державних акторів та їх підтримуючих, значно транснаціоналізованих корпоративних інфраструктур, банків, військовий структур, та засобів масової інформації. Друга система складається з міжнародних урядових інституцій, в тому числі і систему ООН. Третя система, у свою чергу, представлена недержавними групами та індивідуумами, що діють через неурядові організації (НУО), громадські організації усілякого роду, та критичні суспільні рухи.

Зокрема, в своєму дослідженні Р. Фолк, Р. Йохансен і С. Кім прийшли до висновку, що глобальний конституціоналізм – це щось ширше та глибше, ніж напрямок пропаганди системи війни/миру як політичного проекту, і щось менш законне, ніж позитивістське чи юстиніанське* (*тільки норми, підтримані ефективними санкціями кваліфікують як «право») поширення ефективного правового примусу на глобальний рівень.

Таким чином, в процесі нашого дослідження поняття та сутності глобального конституціоналізму можна дійти висновку, що його визначення носить синтетичний і інтегративний характер, у структурному відношенні воно складається нібито з двох блоків: 1) містить загальне визначення конституціоналізму; 2) містить найважливішу прив'язку до глобальності світу та процесів глобалізації.

Перший блок ознаменувався тим, що в конституційно-правовій науці України, на жаль, ще не існує єдності у загальному визначенні терміну «конституціоналізм». Незважаючи на безліч підходів до проблеми виникнення конституціоналізму, домінує погляд, що сам термін «конституціоналізм» (франц. Constitutionnalisme, від лат. Constitution – устрій, установлення, положення) – з'явився вперше в американській політико-правовій думці наприкінці XVIII – на початку XIX століття, як верховенство писаної конституції над законами й іншими нормативними актами, що виходили в світ [4, с. 197].

На думку дослідника К. Макілвайна, на етапі становлення конституціоналізм виступав як обмеження держави правом, а протилежністю конституціоналізму вважалися деспотизм і свавілля [5].

В подальшому поняття конституціоналізму набувало нового сенсу у зв'язку із змінами в суспільних відносинах і їх конституційно-правовою регламентації. Сьогодні поняття конституціоналізму прийнято розглядати в політичному, філософському та юридичному аспектах.

У політичному розумінні конституціоналізм – це політична організація держави і громадянського суспільства, в філософському сенсі – це філософія юридичного світогляду за постулатами правової держави, що має історико-філософські витoki в теологічній ідеології, ідеях природного права [6, с.23].

Український науковець, професор Ю. О. Волошин, вважає, що в юридичному аспекті конституціоналізм розуміється у вузькому значенні як особливий режим функціонування конституційного ладу на основі конституційних принципів і методів, в широкому ж розумінні – як складна політико-правова система [4].

Провідний вітчизняний вчений-спеціаліст з конституційного права професор М. П. Орзіх зазначає, що конституціоналізм, як система теорії, ідеології та практики, містить наступні елементи:

1. Конституційна правосвідомість, що виходить за межі розуміння позитивного чинного законодавства у сферу дії верховенства права,

2. Конституційно-нормативні постулати (в тому числі правові принципи та норми-дефініції), які сприймають не як щось застигле, статичне, а взяте разом з їх доктринальними основами, системою правових цінностей, що відображають концепцію, філософію, сутність конституції і практики її реалізації.

3. Конституційні правовідносини, що передбачають визнання та державний захист прав і свобод людини та асоціацій людей, а також суб'єктивні права та свободи (як такі, що можуть бути спрямовані проти державної влади за позитивною моделлю: громадянин А проти держави),

4. Конституційна законність (конституційність), що не обмежується неухильним виконанням законодавства з врахуванням внутрішньої його ієрархії, а є ознакою саме конституційних актів, дій та бездіяльності суб'єктів конституційного права [6, с. 24].

Також слід звернути увагу на необхідність розрізнення реально існуючого конституціоналізму, тобто існуючу практику відповідного регулювання фактичних суспільних відносин, від того ідеалу конституційного правопорядку, до якого прагне цивілізована держава та світове співтовариство держав у своїй правотворчій діяльності і який виступає основною метою сучасного правового регулювання.

Як слушно вказує російський дослідник В. Богатирьов, поява перших конституцій, потім формування конституційного права та ідеї конституціоналізму є першими вісниками початку глобалізації в правовій сфері планети, тобто на базі загальної глобальної правової доктрини конституціоналізму формується відповідна однорідність конституційного права різних країн світу [7].

Другий блок розуміння поняття «глобального конституціоналізму» також має свої особливості, що пов'язані із дискусійним визначенням сутності глобалізації та ідеології глобальності.

Очевидно, що сприйняття «глобалізації» має складний характер, оскільки містить як великі переваги для розвитку людства, так і значні проблеми та виклики.

Російський дослідник, доктор історичних наук М. О. Мунтян, вважає, що глобалізація, що виступає відповідним продуктом поєднання стихійних процесів світового розвитку і свідомої цілеспрямованої діяльності людей, веде:

- до трансформації багатобразних національних приватних елементів в єдину загальнолюдську цивілізацію, перетворюючи світову спільноту народів у світове суспільство,

- до відокремлення деяких загальноприйнятих правил поведінки на планеті, що визнаються добровільно або під впливом,

- до формування цілісної системи економічного і політичного світового порядку, тощо [8].

Крім того, М. О. Мунтян посилається думку професора Паризького інституту політичних досліджень Б.Бадие, який відокремлює три виміри поняття глобалізація: по-перше, це гомогенізація світу (життя за єдиними принципами, прихильність єдиним цінностям, керування єдиних звичаїв та нормам поведінки, тощо), по-друге, зростаюча взаємозалежність (поява нових акторів загально планетарної сцени – глобальних фірм та корпорацій, релігійних угруповань, транснаціональних управлінських та банківських структур), та по-третє, як історичний процес [9].

На рубежі ХХ ст. німецький автор Г. Трипель (1868-1946) розробив теорію про спільну волю. На його думку, внутрішньодержавне право може створюватись волею однієї держави, проте в міжнародному співтоваристві для створення права необхідно об'єднання воль окремих держав. В результаті такого поєднання виникає поява нового феномена – спільної волі, яка і забезпечує обов'язковість міжнародного права. Широку відомість отримала робота Г. Трипеля «Міжнародне і внутрішньодержавне право» (Volkrecht und Landesrecht), що вийшла у 1899 році, в якій визначено основні концепції дуалізму [10].

Французький дослідник міжнародного права Ж. Сселе (1878-1961), продовжуючи ідеї Еміля Дюргейма і Леона Дюгі, висував наступну тезу про те, що міжнародне право є вищим по відношенню до внутрішньодержавного права, оскільки воно відображає об'єктивне право більш широкої спільності. На його думку, міжнародне право розвивається шляхом отримання наднаціональних властивостей, а міжнародне спільнота розвивається в бік світової держави. Державні органи діють в інтересах відповідної держави і водночас виступають в імені міжнародного співтовариства (закон функціонального роздвоєння – la loi du dedoublement fonctionnel) [11].

На нашу думку, дане висловлення також підкреслюється тим, що в сучасних глобалізаційних умовах жодна держава не зможе розвиватись в умовах автаркії та суцільної ізоляції.

В такому аспекті, глобальний конституціоналізм можна визначити як центр, навколо якого обертається сучасна міжнародна конституційно-правова доктрина, що пильнує застосування конституційних принципів (верховенство права, стримувань та противаг, захисту прав людини, демократизму) у міжнародній правовій сфері задля того, щоб підвищити ефективність та чесність міжнародного правового порядку.

Однак, незважаючи на свої позитивні риси та значну кількість прихильників, сьогодні ідеї глобального конституціоналізму викликають багато дискусій серед вчених-юристів та вважаються завчасними. Противники глобального конституціоналізму свої побоювання пов'язують з наступними, на їх думку, недоліками:

- відсутність конституційної методології глобального конституціоналізму,
- нереалістичність глобального конституціоналізму,
- в умовах глобального конституціоналізму відсутня можливість революційних соціальних змін у майбутньому,
- надмірні сподівання, пов'язані із глобальним конституціоналізмом,
- наявність евроцентризму,
- формування конституційного імперіалізму (Н. Лахман, П. Еллот) [12],
- антидемократична юристократія, тощо [13].

На нашу думку, зазначені критичні позиції мають право на життя, проте не є ґрунтовними, оскільки глобальний конституціоналізм вже містить свою методологію, внутрішню логіку розвитку, елементи, приватні теорії, механізми, принципи, цінності та суб'єктно-об'єктний склад і уявляється нами доволі реалістичним, проте це, звісно, справа часу.

Так, до речі, одна з засновників теорії «глобального конституціоналізму» професор університету м. Базель (Швейцарія) А. Петерс підкреслює, що критична точка зору відносно того, що конституціоналістське прочитання міжнародного права може викликати плутанину в термінології через те, що термін «конституція» може бути неправильно визначений при застосуванні до міжнародного права, не є ґрунтовним. Вона вважає, що юристи-міжнародники та конституціоналісти є досить досвідченими, для того, щоб не застосовувати термін конституціоналізм лише як «механізм, що в єдину мить подарує законність» та «готову відповідь», а зрозуміють його як перспективу, в якій будуть сфокусовані правильні питання справедливості, чесності та ефективності. А. Петерс визначає глобальний конституціоналізм як феномен, що знаходиться у правовому просторі, що є результатом різноманітних трансформацій, пов'язаних із глобалізацією та наступною «деконституціоналізацією» національних правових структур у все більш незалежному світі [14].

У свою чергу, вивчаючи стабільність конституційного феномену, грецький правознавець Євангелос Вензілос, прийшов до висновку, що сучасна участь держав в інтеграційних процесах на міжнародному рівні і поступова «інтернаціоналізація» конституцій утворюють нову конституційну теорію й ідеологію, яка в більшості випадків визначає значення, зміст і функціонування конституції на порозі XXI ст. [15].

Більш того, сьогодні вчені пов'язують формування галузі міжнародного конституційного права з легітимізацією єдиного кодифікованого акта – конституції, яка б нормативно об'єктивізувала галузь міжнародного конституційного права та визначила її роль та місце у системі як міжнародного, так і внутрішньодержавного (національного права).

Значна кількість проектів Всесвітньої (Глобальної) Конституції вже була представлена світовій спільноті спеціалістами з різних країн світу, зокрема українською делегацією на початку 90-х рр. XX століття на Міжнародній науковій конференції з федералізму в університеті Гофстра (Нью-Йорк) були озвучені ідеї прийняття Екологічної конституції Землі (ЕКЗ). Вчені-основоположники ідеї ЕКЗ зазначають, що зі створенням ЕКЗ та органів контролю за дотриманням її норм, можна буде сподіватись, що прагнення людства до сталого розвитку за умови поєднання економічних інтересів з екологічними імперативами поступово буде реалізовано у конкретних справах. Оскільки ЕКЗ буде міжнародно-правовим актом, то його структура та зміст мають бути підготовлені таким чином, щоб не загрожувати суверенітету жодної країни, але при цьому до зобов'язання кожної держави входить піклування про національні інтереси та інтереси всіх націй. В такому випадку можлива міжнародна кооперація країн світу при впровадженні положень концепції сталого розвитку і подальшому використанні природних ресурсів та середовища на засадах сталості [16].

Визнаючи, що Статут ООН часто відіграє роль «міжнародної конституції», відомий французький вчений, спеціаліст з міжнародного права Жан Тускоз вважає, що міжнародний правопорядок не має формальної конституції, а так само міжнародних конституційних органів. На сьогодні існує лише матеріальна міжнародна конституція, представлена сукупністю міжнародних принципів, які забезпечують єдність і цілісність міжнародного правопорядку. Ця конституція складна і часто недосконала, проте, робить висновок Жан Тускоз, було б помилково твердити, що її немає [16]. Жан Тускоз назвав окремих підрозділ в своєму підручнику з міжнародного права «Міжнародний порядок є недостатньо «конституційним». У цьому підрозділі вчений стверджує, що міжнародний правопорядок не має конституції в тому розумінні, в якому вона існує на внутрішньодержавному рівні.

Загальна концепція конституціоналізму природно пов'язана з ідеями верховенства права та правової держави, конституція якої виступає фундаментальним елементом національної правової системи. Тим не менш, на нашу думку, для визнання глобального конституціоналізму для світового

співтовариства не обов'язкова наявність реальної писаної Глобальної конституції.

Як слушно зауважує вітчизняний науковець-конституціоналіст, доктор юридичних наук М. П. Орзіх, взагалі конституціоналізм не є тотожним конституції. Це багаторівнева складна система, яка має визначені необхідні та достатні задля її функціонування складові, виходить за межі конституції як основного закону та акта установчої влади народу, взагалі за межі права, відбиваючи особливості менталітету та буття народу [5].

У свою чергу науковці з Індії (Гоа) Антоніо і Кармо Десуза у своїй книзі «Світовий конституціоналізм» закріплюють, що світовий конституціоналізм може розвиватись навіть і без писаного документу, оскільки в деяких країнах конституціоналізм передував виникненню Конституції (Індія, США). Насправді, світовий конституціоналізм може мати додаткове законне походження, наприклад, завдяки науковим дебатам або шляхом обговорення через глобальну мережу з використанням різних методів передачі даних. Однак кращою причиною для його прийняття є те, що всесвітній конституціоналізм вже перейшов за поріг міжнародного права в різних іпостасях, оскільки його принципи застосовуються у галузі екологічного права, права прав людини та в багато інших областях. Іншим, ефективним обґрунтуванням того, що світовий конституціоналізм має кілька переваг над Всесвітньою Конституцією є те, що він є вільним від елементів нав'язування і побоювання щодо контролю влади [17].

У свою чергу, В. В. Волошин наводить приклад існування вчення про «відносність реальної конституції» в сучасній німецькій конституційній доктрині. Вчення закріплює, що реальна конституція не зводиться лише до тексту Основного Закону 1949 року, а базується на ієрархії цінностей, серед яких на найвищому ступені знаходяться принцип «вірності федерації», партійна держава та військова демократія. На другому ступені знаходяться положення писаної конституції, а на третьому – надпозитивні принципи, наприклад, правосуддя, гідність, моральний закон тощо [3, с. 211].

До того ж, підтримуючи висловлення знаного зарубіжного вченого Г. Г. Арутюняна, доктора юридичних наук, члена Венеціанської Комісії Ради Європи, варто зазначити про те, що наявність Конституції не вирішує проблем, важливішим є визнання конституційного устрою, гармонізація реалій суспільного життя із конституційними рішеннями, заснованими на забезпеченні верховенства права [18].

Вітчизняний науковець І. Сліденко, визначаючи проблеми співвідношення юридичної і фактичної Конституції України з позицій світового конституційного виміру, доводить існування фактичної конституції, тобто такої, що не знаходить свого відображення в писаному акті, констатує справжній стан речей у державі й суспільстві – це характерна риса держави будь-якого типу. Ускладнення правовідносин, розвиток правової культури, потреба в закріпленні і стабілізації відносин, що складаються у державі, констатація «етапності» в існуванні та розвитку державі потребували створення писаного акта [19].

Таким чином, на думку І. Сліденка, юридична конституція – це система норм, що регулюють певне коло суспільних відносин, а фактична – це і є ці відносини. І поява першої зовсім не означає зникнення останньої. Більш того, факт появи юридичної конституції матеріалізує ускладнення правової матерії у сенсі співіснування двох конституцій. Адже суспільні відносини, зафіксовані в юридичній конституції, статичні, (тому й зафіксовані), фактичні ж покликано до життя розвитком, модернізацією, удосконаленням, а отже вони є динамічними.

Здійснивши аналіз сутності феномену глобального конституціоналізму ми змогли визначити його критеріальні характеристики, а саме: на нашу думку, *об'єктна* складова характеристики глобального конституціоналізму проявляється в тому, що об'єктом глобальної конституційної діагностики виступають глобалізаційні процеси, в тому числі функціонування глобального управління, *нормативна* складова характеристики глобального конституціоналізму - в легалізації міжнародного права, *організаційна* складова глобального конституціоналізму міститься у відображенні в його ідеях демократичного способу устрою та розподілу влади, з подальшою інституціоналізацією у вигляді органів влади, в чому також проявляється установча функція глобального управління.

Частково тим, що зробило глобальний конституціоналізм політично відповідним сучасним реаліям, стала поява першого глобального громадянського суспільства в історії людства – глобально конституційовані відносини, соціальні зв'язки, інформаційні мережі, транснаціональне співробітництво, громадські об'єднання - зібрання різноманітних кумулятивних сил та інтересів, що мають багатий інноваційний потенціал. Глобальний конституціоналізм є сам по собі проявом глобального громадянського суспільства у початковій формі [20, с. 14].

На думку вітчизняного дослідника В. Л. Федоренка, ця новітня конституційна теорія й ідеологія знаходять своє об'єктивне вираження й у структурі загальної частини національного конституційного права країн – учасниць ЄС – саме загальна частина конституційного права більшості країн Євросоюзу містять поряд з інститутами і нормами загальної теорії національного конституційного права й інститути і норми конституційного права ЄС. В. Л. Федоренко вводить термін «європеїзація національних конституцій», зазначаючи, що саме вона сприяла тому, що в більшості конституцій держав – учасниць

ЄС інститути і норми конституційного права ЄС стали важливим складником загальної частини конституційного права цих країн і знайшли своє нормативне відтворення у відповідних розділах їхніх конституцій, які закріплюють інститути конституційно-правового статусу людини і громадянина в ЄС, загальних організації та діяльності органів ЄС, правового захисту Конституції тощо [21].

На нашу думку, інтерпретація загальнотеоретичних ознак конституціоналізму на глобальний рівень сприяє інституціоналізації і становленню функціональних основ суб'єктно-об'єктного складу як нові галузі права – глобального конституційного, так і глобального адміністративного права.

В такому контексті взявши за основу судження М. П. Орзіха про те, що юридичний підхід до конституціоналізму передбачає доктринальну основу (конституційні ідеї та погляди), конституційно-нормативні приписи та конституційні традиції, що обумовлюють конституційну практику, у свою чергу можна застосувати вище окреслену елементну характеристику, надану М. П. Орзіхом в тому числі і для сучасного конституціоналізму в умовах глобалізації (тобто надати елементи глобального конституціоналізму):

1) *Глобальна конституційна правосвідомість* (глобалізація конституційного права здійснюється завдяки глобалізації правової свідомості (перехід від локальної до планетарної правосвідомості). А розширення конституційного мислення до світового порядку, що ґрунтується на ідеях, переконаннях і зобов'язаннях так само, як політика чи правова доктрина (Дж. Л. Дунофф та Дж. П. Трахтман))

2) *Конституційно-правове регулювання глобального управління* (Створення глобальної соціальної системи (глобального співтовариства) з глобальним (всепланетарним) демократичним управлінням та глобальним конституційним правом) (Р. Фальк, А. Петерс, В. Богатирьов, Ю. Волошин, В. Чиркин)),

3) *Глобальні конституційні правовідносини* (поширення ідеї національної держави як форми інституціоналізованого співтовариства може вважатись «фінальною крапкою» конституційного забезпечення міждержавних глобалізаційних процесів (Р. Робертсон))

4) *Глобальна конституційна законність* (збільшення інтенсивності глобалізації світу в ХХІ ст. окреслило тенденцію к прийняттю в багатьох країнах світу кодексів та писаних конституцій, що призвело до підвищення ролі закону як джерела права. (В. Богатирьов)),

5) *Глобальні конституційно-нормативні постулати* (міжнародні принципи та норми - Статут ООН, Глобальна Хартія Землі, установчі угоди («конституції») Європейського Союзу, Лісабонська угода 2007 р., Документ Копенгагенської наради Конференції з людського виміру Наради з безпеки та співробітництва в Європі, Паризька Хартія для нової Європи, Декларації та конвенції з питань сталого розвитку тощо).

У свою чергу, ідеологія глобального конституціоналізму повинна створюватись із використанням таких юридичних конструкцій, які будуть відповідати сучасним реаліям із врахуванням основних принципів міжнародного права, і в особливості принципу суверенної рівності держав.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що концепт «глобальний конституціоналізм» виступає провідною проблемою сучасної конституціоналістики, має міждисциплінарний характер та порушує проблематику міжнародного права, оскільки стосується перегляду питання конституційно-правового регулювання суспільних відносин в середині та за межами держав світу. Цей новітній підхід дуже стрімко розвивається як концепт великого значення для всіх держав світу в умовах глобальних викликів, виступає виміром глобальних процесів, що підпадають під конституційно-правове регулювання і потребує подальшого розвитку. Отже, глобальний конституціоналізм не повинен уявлятися як «готовий до вжитку продукт», він виступає як ідеологія, що також постійно формується, зростає та квітне, у відповідності з існуючими міжнародними відносинами.

Список використаної літератури

1. Armin von Bogdandy. Constitutionalism in International Law: Comment on a Proposal from Germany, Harvard International Law Journal (2006), 223. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.harvardilj.org/2006/01/issue_47-1_vonbogdandy
2. Мартиненко П. Ф. Насиченість державного права України міжнародним правовим порядком: конституційний аспект / П. Ф. Мартиненко // Конституція і конституціоналізм в Україні: вибіркові проблеми. Збірник наукових праць членів Товариства конституційного права з нагоди десятої річниці Конституції України, Конституційного Суду України та самого Товариства/ відповід. ред. проф. Мартиненко П.Ф. і доц. Кампо В.М. – К.: «Купріянова», - 320 с. – С. 250-253
3. The Constitutional foundations of world peace. (1993) Falk, Richard A.; Johansen, Robert C.; Kim, Samuel S. Albany, N.Y.: State University of New York Press., p. 9
4. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти: Монографія / За ред. М.О. Баймуратова / Ю. О. Волошин – К.: Логос, 2010 – 426 с.
5. Mcilwain C. Constitutionalism: Ancient and Modern. Ithaca./ C. Mcilwain – New York: Cornell University Press, 1940 – p.21
6. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб./ М. П. Орзіх, М.В.Афанасьєва, В.Р.Барський [та

- ін.]; за ред. М.П. Орзіха – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 272 с.
7. Богатырев В.В. Глобализация права: Автореф. дисс... д. ю. н./ В. В. Богатырев. – М.: ВЮИ ФСИН России, 2012. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.disscat.com/content/globalizatsiya-prava>
8. Мунтян М.А. Глобализация: что это такое? / М.А. Мунтян // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.perspektivy.info/history/globalizacija_chno_eto_takoje_2007-01-01.htm
9. Цит. по: Badie B. La fin des territoires. - Paris, 1995.
10. Толстых. В.Л. Курс международного права: учебник / В. Л. Толстых. – М.: Волтерс Клувер, 2009 – 1056 с.
11. N.Luhmann, Das Recht der Gesellschaft (Frankfurt a.M., Suhrkamp, 1993) 407 at 439., P. Allott, 'The Emerging International Aristocracy' (2002) 35 New York University Journal of International Law and Politics, 308 at 336.
12. La philosophie du droit international de Georges Scelle.// [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.denistouret.net/ideologues/Scelle.html>
13. The constitutionalist reconstruction of international law: Pros and cons. / NCCR trade working paper 2006/01 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://phase1.nccr-trade.org/images/stories/publications/IP1/Pro %20and %20con%20constitutionalization%20final.pdf](http://phase1.nccr-trade.org/images/stories/publications/IP1/Pro%20and%20con%20constitutionalization%20final.pdf)
14. Peters, A. Compensatory Constitutionalism: The Function and Potential of Fundamental International Norms and Structures / Leiden Journal of International Law. - 2006. - 579 p.
15. Вензілос Є. Стабільність конституційного феномену в постновітній час / Є. Вензілос // Порівняльно-правові дослідження – 2005. – №1 – С. 48
16. Дергачова К. О. Проблеми сталого розвитку в умовах глобалізації / К. О. Дергачова // Дослідження світової політики: Зб. наук. пр. / ІСЕМВ НАН України. – 2004. – Вип. 29. – С. 119–129.
17. Гускоз, Жан. Міжнародне право [Текст] : Підруч.: Пер. с фр / Ж. Гускоз. - К. : АртЕк, 1998. - 401 с.
18. D'Souza A., D'Souza C. World Constitutionalism. - Cambridge Scholars Publishing, 2007 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.c-s-p.org/flyers/9781847182937-sample.pdf>
19. Арутюнян Г.Г. Слагаемые конституционализма: верховенство права, стабильное развитие / Г. Г. Арутюнян // Конституционное правосудие. – 2011. – № 2. – С. 5-23.
20. Сліденко І. Проблеми співвідношення юридичної і фактичної Конституції України з позицій світового конституційного виміру / І. Д. Сліденко // Конституція і конституціоналізм в Україні: вибіркові проблеми. Збірник наукових праць членів Товариства конституційного права з нагоди десятої річниці Конституції України, Конституційного Суду України та самого Товариства / Відпов. ред. проф. Мартиненко П.Ф. і доц. Кампо В.М. – К., «Купріянова», 2007 – 320 с.
21. Falk, Richard A. A Constitutional foundations of world peace / edited by Richard Falk, Robert C. Johansen, Samuel S.Kim. / State University of New York Press. -1993. - 338 p.
22. Федоренко В.Л. Нові теоретико-методологічні підходи пізнання системи і структури конституційного права України / В.Л. Федоренко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VLduvs/2009_2/09_2_1_4.pdf

Y. Lvova

THE MAIN STRUCTURAL CHARACTERISTICS OF GLOBAL CONSTITUTIONALISM.

Nowadays current global problems stand as burning challenges of multi-level governance and reflect the importance of higher cooperation of the states. Moreover the expansion of international human rights revealed the necessity of modification of international legal methods of common values security, shifting them to the global level. In these conditions modern international public law vividly evolved and is apt to reconfiguration including altering positions from cooperation to constitutionalization. Modifying relations between international public authorities and the global activity of modern international actors (individuals, transnational companies and business organizations, international non-governmental organizations, etc.) pointed out the changes in international legal norms making.

The ideas of reconfiguration of international public law structure, gaining the features of constitutional importance, are of significant scientific interest. Constitutionalization of international law and unification of the constitutional law are the most discussed problems of modern law in globalization settings.

At the beginning of the 21st century constitutionalist approach to the regulation of international law order gave birth to innovative political-legal theory and ideology named global constitutionalism. The core idea of this ideology is grounded on constitutionalist concern to launch political legitimacy for global norms for international community. So the regulative norms will be approved not only by the sovereign will of powerful actors, but also by different members of global legitimate community.

This article deals with academic aspects of global constitutionalism and the problems, concerning the necessity of revision of role of international law as a universal system of principles and norms, being the basis of new international order for the whole international society. The focus of the author's thesis is that global

constitutionalism occurs to be up to date concept that obtains fundamental grounding of United Nations Law and European constitutionalism. Global constitutionalism is of great theoretical and practical importance for the future improvement of international law system.

In the this paper the concept aspects of formation of global constitutionalism and its critical ideological positions are highlighted. The author examines the global constitutionalism's critical potential, and the reasons why global constitutionalism raises doubts and provokes alternative critical points.

The paper addresses to the specialists in international public law and constitutional law. Though in Ukraine there is a lack of conceptual framework to research the global constitutionalism, this concept will be of great use to the country counting its Euro integration course.

The author's thesis examines the classification of global constitutionalism's elements and defines its objective, legislative and organizational essentials. Besides in the article the author analyzed the basic burning questions of global constitutionalism and titled the visions of its formation.

Global constitutionalism is understood as an inter-disciplinary phenomenon that leans towards to the application of constitutionalist principals in international relations in order to stimulate the value of international law order. The author is determined that global constitutionalism is helpful for the establishment of political legitimacy for global regulation.

Keywords: *global constitutionalism, globalization, global governance, global law, constitution, constitutionalism, konstytutsionalizatsiya, international law.*

УДК 351.810:340

А. Л. Петрицький

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті здійснено аналіз вітчизняного інформаційного законодавства. Висвітлено недоліки Закону України «Про інформацію». Наголошується, що даний Закон збузив коло суб'єктів права на інформацію, права та обов'язки суб'єктів інформаційних відносин у Законі теж не конкретизовані. Їх правовий статус визначається широким колом розрізнених нормативних актів, зі змісту яких дуже складно сформулювати цілісне уявлення про компетенції в інформаційній сфері, про сутність інформаційних прав та обов'язків, про межі й механізми їх реалізації.

Недостатньо обґрунтованим видається закріпленій у ст. 10 перелік видів інформації. Також, інформацію про фізичну особу фактично віднесено до конфіденційної. По суті це означає, що поширення будь-яких персональних відомостей про особу, в тому числі навіть прізвища, ім'я та по-батькові, може здійснюватися виключно за її попередньою згодою, що практично не можливо. Крім того, фізична особа може, але не зобов'язана встановлювати режим обмеженого доступу до пов'язаної з нею особистої інформації.

Зроблено висновок про необхідність ґрунтовного перегляду Закону на предмет відповідності міжнародним договорам України, адекватності суспільно-економічним реаліям, наявності «прогалін», колізій і дублювань, дотримання вимог юридичної техніки; запровадження постійного моніторингу інформаційного законодавства (у тому числі – міжнародного), налагодження механізмів синхронного оновлення всіх його ланок, рівнів і складових; широке залучення громадськості до процесу розроблення проектів законодавчих актів з питань інформації.

Ключові слова: *інформація, право, законодавство, нормативно-правове регулювання.*

Постановка проблеми. Вагомою запорукою стабільного функціонування та прогресивного розвитку інформаційних відносин є надійне законодавче підґрунтя. Передусім, законами визначаються засади обробки та захисту інформації. Лише на підставі, в межах повноважень та в спосіб, що передбачені законами України, зобов'язані діяти органи державної влади, суб'єкти місцевого самоврядування, їхні посадові та службові особи. Закони наділені вищою юридичною силою по відношенню до інших нормативно-правових актів з інформаційних питань, а відтак – завжди й у всьому обумовлюють їх зміст і спрямованість. Зрештою, тільки законами можуть визначатись підстави юридичної відповідальності за правопорушення в сфері захисту персональних даних.

Правове забезпечення справляє величезний вплив на державну політику в усіх галузях і сферах суспільного життя. Не стала винятком і сфера інформації. Значною мірою саме вадами правової регламентації обумовлено неефективність галузевого управління, неузгодженість організаційних заходів, зростання кількості правопорушень. Вочевидь, така ситуація існуватиме доти, доки не будуть усунуті системні недоліки вітчизняного законодавства про інформацію. Адже на хиткому правовому фундаменті неможливо ні